

Kursplan Barnklinisk utredning HT26

Syfte och innehåll

Kursen är en specialistkurs i psykologisk utredning av barn, och vänder sig till dig som regelbundet genomför utredningar med barn i förskole- eller grundskoleålder (2–15 år) inom barnklinisk verksamhet, såsom barnhälsovård, barnmedicin, barnpsykiatri, barnhabilitering, barnneurologi eller motsvarande. Fokus ligger på praktisk metod med utgångspunkt i deltagarens kliniska uppdrag.

Kursen syftar till att ge deltagaren fördjupad förmåga att genomföra barnutredningar på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt, där verksamhetens uppdrag och mål balanseras med barnets/familjens specifika förutsättningar och ett aktivt barnperspektiv. Målsättningen är att psykologen efter genomgången utbildning skall ha ökad förmåga att i samarbete med barn, familj och tredje part genomföra utredningar som leder till faktiska förändringar för barnet.

Kursen inbegriper fördjupning inom barnperspektiv och brukarperspektiv, utvecklingspsykologi med fokus på kognitiv utveckling vid neurotypisk och atypisk utveckling, psykometriskt och kulturellt perspektiv på utredning, samt tekniker från utredningsmetoden Therapeutic Assessment (TA). Barnutredningens särskilda förutsättningar vad gäller samarbete med familj och tredje part såsom förskola/skola, samt vikten av att bedöma barnet i dess sammanhang, beaktas också.

Lärandemål

Kunskap och förståelse

Efter avslutad kurs ska deltagaren kunna:

- beskriva hur barnrätt och barnperspektiv kan tillvaratas vid barnutredning
- reflektera över förhållandet mellan utveckling och funktion, beteendeobservationer och testresultat
- diskutera begreppet evidens i relation till begreppen barnperspektiv/barnrätt

Färdighet och förmåga

Efter avslutad kurs ska deltagaren kunna:

- anpassa genomförande av utredning, inklusive val av metod samt genomförande av densamma, till barnet och dess familj
- använda pedagogiska tekniker inklusive visualiserande och tydliggörande strategier anpassade till barnets kognitiva stil och nivå, för att begripliggöra utredningens olika moment
- använda förhållningssätt/tekniker enligt TA ("Terapeutisk Utredning") vid barnutredningar
- återkoppla och begripliggöra utredningens resultat och den slutliga bedömningen på ett för barnet och dess familj anpassat sätt
- kommunicera bedömning och behov till tredje part på ett sätt som gagnar barnet

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter avslutad kurs ska deltagaren kunna:

- identifiera egna behov av fortsatt lärande inom området barnutredning
- förhålla sig till samhälleliga och organisatoriska begränsningar och hitta möjligheter att optimera utfallet av utredning inom dessa

Omfattning och upplägg

Kursen omfattar fem kursdagar med totalt 30 undervisningstimmar (klocktimmar) under ledning av utbildare och handledare. Deltagarna genomför även barnutredande moment i klinisk miljö, motsvarande 2–3 arbetsdagar. Utöver detta ingår inläsning av drygt 700 sidor litteratur samt skriftliga reflektionsuppgifter. Kursen avslutas med ett examinerande seminarium, huvudsakligen i mindre grupper.

En central del av kursen är att deltagaren parallellt genomför utredningsarbete i kliniken och får handledning kopplat till detta. Kursen kombinerar föreläsningar och teoretiska genomgångar med praktiska övningar, kollegialt lärande och kliniska uppgifter knutna till deltagarens dagliga arbete.

Kursens omfattning motsvarar en specialistkurs inom Psykologförbundets specialistordning.

Former för bedömning

Examination sker genom såväl skriftliga uppgifter som praktiska övningar och slutseminarium. Individuella, skriftliga inlämningsuppgifter kopplade till kurslitteratur, föreläsningar och klinisk praktik lämnas in via Lärportalen. Deltagande under kursdagar och genomförande av alla kursmoment är obligatoriskt. Frånvaro tas igen enligt kursledarens anvisningar.

Ackreditering inom specialistförordningen

Kursen är ackrediterad som en specialistkurs och räknas som fördjupningskurs inom följande specialiseringar:

- Klinisk barn- och ungdomspsykologi
- Neuropsykologi
- Funktionshindrens psykologi
- Pedagogisk psykologi
- Hälsopsykologi

Förkunskapskrav, förutsättningar och urval

För att antas till kursen krävs minst två års arbete som legitimerad psykolog inom hälso- och sjukvård. Kursen riktar sig till psykologer som regelbundet genomför barnkliniska utredningar med barn i förskole- eller grundskoleålder (2–15 år). Deltagaren förväntas ha god kunskap om evidensbaserad utredning, psykometri och testmetodik.

För att tillgodogöra sig kursens innehåll på bästa sätt bör deltagaren ha en djup förståelse för sitt kliniska område, inklusive de frågeställningar och tillstånd som utreds.

Vidare krävs förtrogenhet med de test- och utredningsmetoder som används inom den egna verksamheten. Deltagaren måste också ha möjlighet att genomföra två utredningar av barn i förskole- eller grundskoleåldern under kursens gång.

Om antalet behöriga sökande överstiger antalet platser görs urvalet enligt Utbildningsenheten för psykologers urvalskriterier.

I mån av plats kan kursen även sökas av specialistpsykologer samt erfarna kliniker med minst fem års tjänstgöring efter legitimation.

Litteratur och övriga läromedel (uppdaterad 2025-03-11)

Obligatorisk litteratur

American Psychiatric Association. (2018). *Kulturformuleringsintervjun enligt DSM-5®: Ett kliniskt stöd för kulturkänslig personcentrerad diagnostik* (J. Herlofson & S. Bäärnhielm, Övers.). Pilgrim Press AB & Transkulturellt Centrum Stockholms läns landsting. (Originalutgåvan publicerad 2013). 35 s.

American Psychological Association. Presidential Task Force on Evidence-based Practice. (2006). *Evidence-based practice in psychology*. *American Psychologist*, 61(4), 271–281. 11 s.

Bejnö, H., Sonning, A., Backman, A., & Klintwall, L. (2024). *Improved readability in written neurodevelopmental reports by five writing rules*. *Scandinavian Journal of Psychology*. 7 s.

Brendler-Lindqvist, A., & Larsson, T. (2012). *Föräldrars upplevelse av återgivning efter en barnpsykologisk utredning*. *Psykologprogrammet*, Örebro Universitet. 64 s.

Bornstein, R. F. (2017). *Evidence-based psychological assessment*. *Journal of Personality Assessment*, 99:4, 435–445. 11 s.

Caspi, A., et al. (2014). *The p Factor: One General Psychopathology Factor in the Structure of Psychiatric Disorders?* *Clinical Psychological Science*, 2(2): 119–137. 19 s.

Cervin, M. (2022). *Developmental signs of ADHD and autism: a prospective investigation in 3623 children*. *European Child & Adolescent Psychiatry*. 10 s.

East-Richard, C., Mercier, A., Nadeau, D., & Cellard, C. (2020). *Transdiagnostic neurocognitive deficits in psychiatry: A review of meta-analyses*. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne*, Vol 61(3), Aug, 2020. pp. 190–214. 25 s.

Eriksson, Å., & Maurex, L. (2022). *Psykologisk utredning och utlåtandeskrivning*. Studentlitteratur. 263 s.

Grotzinger, A. D., Cheung, A. K., Patterson, M. W., Harden, K. P., & Tucker-Drob, E. M. (2019). *Genetic and Environmental Links Between General Factors of psychopathology and Cognitive Ability in Early Childhood*. *Clinical Psychological Science*, 7(3), 430–444. 15 s.

- Hansson, A., Hansson, L., Danielsson, I., & Domellöf, E. (2015). *Short- and Long-Term Effects of Child Neuropsychological Assessment With a Collaborative and Therapeutic Approach: A Preliminary Study*. *Applied Neuropsychology: Child*, 0: 1–10. 10 s.
- Irnell, S. (2015). *Patienters upplevelse av välmående och delaktighet vid terapeutisk utredning av autismspektrumtillstånd (AST) utan utvecklingsstörning*. Specialistarbete, Specialistutbildningen för psykologer. 69 s.
- Lai, M.-C., Lin, H.-Y., & Ameis, S. (2022). *Towards equitable diagnoses for autism and attention-deficit/hyperactivity disorder across sexes and genders*. *Current opinion in psychiatry*, 35(2). 11 s.
- Nilsson Jobs, E., Bölte, S., & Falck-Ytter, T. (2019). *Preschool Staff Spot Social Communication Difficulties, But Not Restricted and Repetitive Behaviors in Young Autistic Children*. *Journal of Autism and Developmental Disorders* (2019), 49: 1928–1936. 9 s.
- Persson, S., Hagquist, C., & Michelson, D. (2017). *Young voices in mental health care: Exploring children's and adolescents' service experiences and preferences*. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 22(1), 140–151. 11 s.
- Scott, J. C., Matt, G. E., Wrocklage, K. M., Crnich, C., Jordan, J., Southwick, S. M., Krystal, J. H., & Schweinsburg, B. C. (2015). *A quantitative meta-analysis of neurocognitive functioning in posttraumatic stress disorder*. 37 s.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2015). *Samarbete värt att satsa på – effektiva samverkansmöten inom pedagogisk verksamhet*. 40 s.
- Sveriges Kommuner och Landsting. (2018). *Barnrättsperspektiv – vad innebär det?* 9 s.
- Sveriges Psykologförbund. (2020). *Principer för evidensbaserad psykologisk praktik (EBPP)*. 10 s.

Referenslitteratur

- Finn, S. E., Fischer, C. T., & Handler, L. (2012). *Collaborative/therapeutic assessment: A casebook and guide*. John Wiley & Sons.
- Flanagan, D. P., & Alfonso, V. C. (2017). *Essentials of WISC-V assessment*. John Wiley & Sons.
- Lewis, M., & Rudolph, K. D. (Eds.). (2014). *Handbook of developmental psychopathology* (3:e uppl.). Springer Media.
- Saklofske, D. H., Weiss, L. G., Holdnack, J. A., & Prifitera, A. (2015). *WISC-V assessment and interpretation: Scientist-practitioner perspectives*. Academic Press.
- Stafford, V., Hutchby, I., Karim, K., & O'Reilly, M. (2016). *"Why are you here?" Seeking children's accounts of their presentation to Child and Adolescent Mental Health Services (CAMHS)*. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 21(1), 3–18.